

KULTUR. Göran Josephzohn pendlar mellan dagisköket och modellverkstaden

Byggmästare i masonit

Trasiga cykelslangar, blåbärsris, tomma Treotuber, gamla leksaker, spillvirke, oljefat...

Göran Josephzohn, modellbyggare, får inspiration och ser möjligheter där andra bara ser skräp och bråte. På vandring eller på resande fot ser han hela tiden miljöer som väcker idéer och bygglust. Kamera och tumstock går han sällan utan.

Av ULLA KINDERBERG

Göran Josephzohn är förskolläraren, som delat upp tillvaron i två diametralt motsatta sfärer som han tycker kompletterar varandra utmärkt.

Varje vardag cyklar han från sin etta på Brahe – gatan på Östermalm i Stockholm till Gamla stans daghem där han lagar mat på halvtid till 60 barn och vuxna. Mottot är husmanskost och exotiskt i hemlagad tappning.

- Små barn ska inte behöva äta pulvermos! Då skalar jag hellre potatisen till moset även om det är slitsamt.

Matlagningen ger den försörjning han behöver för att ägna mycket tid åt den andra sfären att bygga modeller av bostadshus, dass, tåg, gamla industrimiljöer, stads kvarter och annat

Det som började mest på skoj med en installation i skyltfönstret till en fiskaffär har blivit mer än en halvtidssyssla där han både förverkligar egna idéer och tar emot beställningar.

För att prata om denne skapande tillvaro och om ett av de senaste byggena träffade jag Göran Josephzohn en eftermiddag i maj på Stockholms Stadsmuseum vid Slussen. Där befinner sig för närvarande hans senaste projekt: Det historiska kvarteret Cepheus i Gamla stan i 30-talsupplaga, byggt på uppdrag av Samfundet S:t Erik inför dess 100-årsfirande. Byggt i skala 1:87, som allt annat han gör.

Det var i början av 90-talet som förskolläraren Göran Josephzohn blev modellbyggare på allvar. Intresset för modellbygge fanns sedan barnsben. Fast då var det tågbanor.

- I generationer har släkten hållit på med hantverk och konst så intresset fanns väl i generna. De var möbelsnickare, kakelugnsmakare och konstnärer. Och pappa som var televerkare och byggde tågbanor på fritiden tog förtidspension när verket gjorde sig av med personal. Han började bygga dockskåp.

- Nu säljer han dockskåp, till Tyskland bland annat. Mamma syr gardiner och andra små tygdetaljer.

Själv började Göran Josephzohn med dass och andra små hus och ställde ut på ett konstgalleri i gamla stan. Sedan började beställningar ramla in från både privatpersoner och institutioner.

Hemstaden Vetlanda har inspirerat till många byggen, varav åtskilliga finns på stadens museum idag.

Idéer och material hittar han överallt. Plywood och masonit är oftast basen. Sedan krävs det både tur och fantasi för många små detaljer. Svart hålslagsspill kan bli regnskydd på skorstenar. Lejdare till båtmodeller kan bli brandstegar på husmodeller.

Bensinmackar är han extra svag för och tågfortjusingen sitter i.

- Jag älskar gamla biografser också. Jag kom åkande med brorsan och hans familj genom Mariannelund i Småland och fick syn på den gamla bion! Jag vrålade STANNA! För jag måste ju bara ta en bild på den lilla biografbyggnaden med en minimal skylt på fasaden. Den blev en modell senare.

- Vi var förresten på väg till Emils Katthult. Där hittade jag blåbärsris som var så fint att jag bara måste ta med ett par knippen. delar av det riset har blivit träd i kvarteret Cepheus nu!

Han lever sparsamt och undviker onödiga kostnader. Därför ser han till med att få plats med byggandet i lägenheten. hallen är ateljé. Det går bra när man bygger i skala 1:87.

- Fast det blev lite knepigt när jag byggde till Stadsmuseums utställning om miljonprogrammet i fjol. Modellen av ett åttavånings höghus blev drygt två meter hög. Då blev det trångt i hallen.

Nu kan kvarteret Cepheus beskådas på Stadsmuseum. Under sommaren står det utanför museicaféet i bottenvåningen. Nästa sommar ska det kanske ingå i museets utställning om Stockholms 750 år.

Beställaren, Samfundet S:t Erik, var med och kämpade för Gamla stan när rivningshotet var akut på 30-talet. Samfundet bidrog bland annat till att sanera och rusta kvarteret Cepheus, vars gårdsbebyggelse revs och ersattes av en sammanhängande innergård, som idag är en stilla grönskande oas.

Men modellen som S:t Erik beställde visar alltså den ursprungliga gyttriga bebyggelsen, som växte fram under århundradena i det kvarter som begränsas av Köpmangatan, Stortorget, Kindstugatan, Själagårdsgatan och Svartmangatan. Före saneringen på 30-talet fanns där sammanlagt 19 hus och 25 gårdar, varav den minsta bara var ett par kvadratmeter.

Det gamla kvarteret hade värden som man kan sakna, säger Göran Josephzohn.

- Man kunde se hur de medeltida kostigarna slingrat fram en gång. Det är förstås borta nu. Men gården är vacker idag!

Cepheusbyggandet började i november då Göran Josephzohn monterade ihop de första ytterhuskropparna som obearbetade kuber för att få ramen klar. Då hade han tagit hjälp av ritningar, fotografier och arkivmaterial för sin rekonstruktion.

- **Eftersom all husen** gick i varandra och var mer eller mindre hopbyggda gällde det ju att få in dem i rätt ordning. Jag ville ju inte hamna i situationen att tvingas riva upp det jag gjort för att passa in en del som borde satts på plats tidigare.

- Svårast var ett av taken som var byggt i så många nivåer och så ånga vinklar att det nästan verkade omöjligt ett tag. Jag var till och med uppe på taket men det var ingen större hjälp eftersom man byggt om däruppe sedan 30-talet. jag fick lista ut lösningen med hjälp av foton, men det var knepigt.

- Fönstren och gatstenarna var också besvärliga. Ett tag när jag

höll på att måla att måla små fönster med fönsterbågar och spröjs på alla så trodde jag att jagskulle bli tokig! Det blev väl sammanlagt bortåt 600. och gatstenarna tog nästan hela påsken. jag skar rutor i masonit med skalpell från morgon till kväll i tre dagar.

Den 28 april firade S:t Erik sina 100 år med fest på Stadshuset.

- Blir du klar i tid? undrade beställarna oroligt när dagen närmade sig. Göran Josephzohn lugnade dem och jobbade på. Tre dagar före festen var modellen klar och fraktades med bud till Stadshuset, där senare modellen, men inte byggaren själv, var med på festen.

- Ett halvår hade jobbet tagit med ungefär sex timmars arbete om dagen.

- Det kan inte bli någon hög timpenning?

- Nej, det skulle inte funka om jag försökte ta betalt per timme.

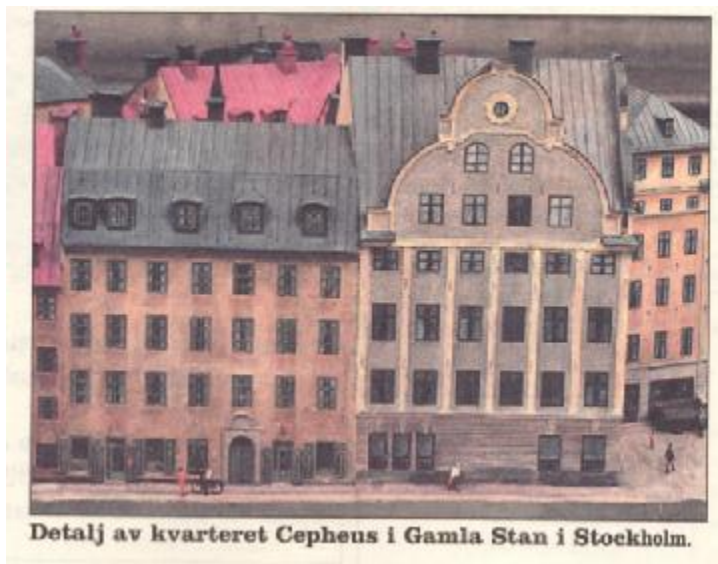
- Hur det känns när en sådan där jättebeställning är klar?

- Det är en enorm lättnad och lycka!

Och just den här gången fick jag dessutom så enormt mycket beröm att jag blev alldeles lyrisk. Några kallade min modell jubileumsfestens höjdpunkt!

- Nu då?

- jag har ingen beställning just nu men jag ska nog jobba en del åt Stadsmuseet inför 750-årsjubileet. Och så har jag mitt eget projekt med lusthus och dass i alla dess former. "I lust och nöd" är arbetsnamnet och kanske är jag med det till nästa sommar. men nu närmast vill jag bara hämta inspiration – jag ska resa omkring i Sverige i sommar och kolla runt.

Modellbyggaren Göran Josephzohn har sin ateljé hemma i hallen. Där får Orienteatern i Stockholm plats, i skala 1:22,5